



Σ Τ Ο Ο Μ Ο Ρ Φ Ο Ν Η Σ Ι Τ Ο Υ Α Ι Γ Α Ι Ο Υ



και **Νότια ΘΑΣΟΣ**
ΟΡΕΙΝΟΙ ΟΙΚΙΣΜΟΙ

Όλοι οι τόποι έχουν ένα πρόσωπο. Σαν το πρόσωπο ενός παλιού καλού φίλου είναι το πρόσωπο της Θάσου. Δροσερό σαν τις πλατείες της, γλυκό σαν το σύκο και το καρυδάκι που λιάζονται στα βάζα στα παράθυρα των σπιτιών, γνώριμο σαν τις μυρωδιές που αναδύονται από τα χωριατόσπιτα κι εκφραστικό σαν τους παραθεριστές της. Έναν παλιό καλό φίλο, λοιπόν, θυμίζει η Θάσος που ξυπνά συγκινήσεις οικείες και προσιτές.

Μία πευκόφυτη πέτρα, που ξέφυγε από τη στεριά κι οι αντικρινές εκβολές του Νέστου την έστειλαν να πλέει στο πέλαγος. Μια πολύτιμη πέτρα καλύτερα, λόγω του υπόγειου και υπέργειου πλούτου της. Να πώς



μοιάζει η Θάσος από ψηλά, να ανασαίνει τον αέρα του Αιγαίου. Η απλότητα και η ομορφιά της μακεδονίτικης ψυχής της παραμένει ζωντανή μέχρι σήμερα. Χρειάζεται όμως να επιμένει κανείς, να θέλει να ανακαλύψει. Με αυτήν την αποσκευή ξεκινήσαμε ετούτο το ταξίδι.

ΚΕΙΜΕΝΟ: **ΝΤΕΜΗ ΚΟΥΤΣΟΣΤΑΜΑΤΗ**
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ : **ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ**

Στο λιμάνι της **Κεραμοτής** μας πιάνει το μεσημέρι. Στην εκπνοή του καλοκαιριού τα μεσημέρια γίνονται όλο και πιο ζεστά. Το πλοίο περιμένει αραγμένο στην αποβάθρα, προτού ξεκινήσει και πάλι το τακτικό του δρομολόγιο για το νησί. Για μια στιγμή τριξάνε οι λαμαρίνες του καραβιού και η προπέλα του αρχινάει να παλεύει με το νερό. Οι επιβάτες περπατούν στο κατάστρωμα, κοιτούν τη θάλασσα και προσμένουν τις στιγμές αμερικνησίας που πλησιάζουν. Ήλιος και μελτέμι ανυπόμονο μας τυλίγουν.

Ένα τρελό πανηγύρι από γλαρόπουλα μαζεύεται τριγύρω από το καράβι, ψάχνοντας τη λεία του. Τα γενναϊόδωρα χέρια των επιβατών, μικρών και μεγάλων, τα προσκαλούν σε απόσταση αναπνοής. Στ' ανοιχτά προσπερνούμε τη Θασοπούλα, ένα πετρώδες κι ακατοίκητο νησάκι, από τα πολλά που περιβάλλουν τις ακτές της Θάσου. Η ηλιόφωτη πολιτεία του Λιμένα όλο και μεγαλώνει και τα μάτια όλων ερευνούν αγωνιακά το μυχό του κόλπου. Λίγο αργότερα η φιλική συντροφιά των γλάρων μας ξεπροβοδίζει στο μουράγιο του **Λιμένα**.

Κοιτάω το ρολόι. Περίπου μισή ώρα! Τόσο κοντά στις πολιτείες του βορρά και μακριά από τα οργανωμένα τουριστικά συμφέροντα της πρωτεύουσας. Ακόμα κι έτσι όμως λίγα νησιά καταφέρνουν να κρατήσουν ανόθευτο το νησιωτικό τους χαρακτήρα. Με πλήρη για ετούτα τα ανόθευτα μέρη τραβήξαμε για τους παραδοσιακούς ορεινούς οικισμούς της Θάσου και για τα νότια παράλια. Πρώτο μας περιμένει το χωριό **Καζαβίτι**, απ' όπου και θα πραγματοποιούμε τις εξορμήσεις μας.





Καζαβίτι

Οι Θάσιοι ίδρυσαν τους ορεινούς οικισμούς τους, όπως το **Καζαβίτι**, τις **Μαριές**, το **Θεολόγο**, την **Παναγιά**, ανάμεσα στις βουνοπλαγιές, σε σημεία δυσπρόσιτα ή αθέατα από τη θάλασσα, εξωθούμενοι από την πολυχρονη δράση των πειρατών. Αυτοί οι οικισμοί κράτησαν μέσα τους μέχρι σήμερα το χρώμα της παρελθούσης χωριάτικης ζωής. Στα παρτάλια διατήρησαν μονάχα τις «Σκάλες» τους, τις καλύβες, όπου έμεναν κυρίως ψαράδες και άραζαν τα καΐκια τους. Τα τελευταία χρόνια οι κάτοικοι άρχισαν να εγκαθίστανται και πάλι στις Σκάλες. Αυτή τη φορά για να απομυζήσουν τα οφέλη του τουρισμού.

Ακολουθούμε τον ασφαλτοστρωμένο δρόμο, που κυκλώνει σαν περιδέραιο το ορεινό εσωτερικό της νήσου, τις εύφορες κοιλάδες, τις κατάφυτες ρεματιές της και το **Υψάριον** ή **Ψαριό**, την υψηλότερη βουνοκορφή, απ' όπου πηγάζουν τα άφθονα νερά της. Στη σκάλα του Πρίνου κινούμαστε προς το εσωτερικό του νησιού και σε απόσταση 7 χιλιομέτρων περίπου φτάνουμε στο Καζαβίτι.

Δύο συνοικισμοί, το **Μικρό** και το **Μεγάλο Καζαβίτι**, είναι κτισμένοι αντικριστά σε δύο ολόφυτες βουνοπλαγιές, που στα ριζά τους σμίγουν σε μια καταπράσινη κοιλάδα. Γενναιόδωρη η φύση στην περιοχή αυτή. Τα χωριουδάκια σκαρφαλώνουν κλιμακωτά τη βουνοπλαγιά, μέσα σε πλούσια βλάστηση από πλατάνια, καστανιές κι αιωνόβια πουρνάρια.

Το Καζαβίτι είναι ένα από τα πιο γραφικά χωριά της Θάσου. Αυτό οφείλεται στο ότι είχε τελείως ερημώσει πριν από 20-30 χρόνια κι έτσι έμεινε ανέγγιχτο από ατυχείς αρχιτεκτονικές παρεμβάσεις. Ωστόσο, τα παραδοσιακά του σπίτια χάνονταν παραδομένα στη φθορά του χρόνου. Χάρη σε κάποιον Γερμανό φιλέλληνα που

αγόρασε και αναστήλωσε μερικά από τα αξιόλογα αυτά κτίρια, το χωριό μεταμορφώθηκε σε έναν γεμάτο ζωή οικισμό. Στα χρόνια μας σε όλο το χωριό, οι νέοι άνθρωποι αναστηλώνουν τα σπίτια των παππούδων τους, χρησιμοποιώντας τις ίδιες παραδοσιακές τεχνικές, που διδάχτηκαν από αυτούς.

Μόλις περνούμε το μικρό φαράγγι με τα νερά και την οργιώδη βλάστηση φτάνουμε στα πρώτα σπίτια του μεγάλου συνοικισμού και έπειτα στην πλατεία. Εκεί τρία αιωνόβια πλατάνια δροσιάζουν την εσπερινή ατμόσφαιρα. Οι δύο ταβερνούλες της είναι γεμάτες. Πάνω στα πολύχρωμα τραπεζομάντιλα μισοφαγωμένα καρπούζια, κρέατα της σουβλάς και άφθονο

Στη λίμνη Μαριών η μια βάρθα διαδέχεται την άλλη. (Αριστερά) Στενά λιθόστρωτα δρομάκια μας τριγυρνούν στις γειτονιές και στο παρελθόν.



Καζαβίτι ή Πρίνος

Η πλατεία στο Καζαβίτι, σκηνικό κάποιας γνώριμης ελληνικής ταινίας.





τούπουρο. Σπεσιαλιτέ το αρνάκι και τα φασόλια. Το ωχρό φως από τις λάμπες της πλατείας, η ζεστή ομίχλη με τα παιδιά που παίζουν, μοιάζουν σα σκηνικό κάποιας παλιάς ελληνικής ταινίας.

Από την πλατεία ξεκινούν τα στενά λιθόστρωτα δρομάκια, που ανηφορίζουν προς τις γειτονιές. Καθώς τριγυρνούμε στα ανηφορικά καλντερίμια συναντάμε κρήνες και πέτρινα δίπατα σπίτια, με ξύλινους εξώστες, χαγιάτια και σαχισιά, και ζωγραφισμένα ταβάνια. Τα παλιότερα είναι στεγασιμένα με σχιστόλιθο, τα νεότερα με κεραμίδια. Οι ψηλόλιγνες καμινάδες συμπληρώνουν τη γοητευτική τους εικόνα. Σε κάποιες αυλές υπάρχουν φούρνοι και εγκαταλελειμμένα πατητήρια, όπου είναι ακόμα ορατές οι σκιές της πολύβουης ανθρώπινης παρουσίας.

Σε αυτά τα πατητήρια κάποτε παρήγαν τον ξακουστό **Θάσιο οίνο**, το σπουδαιότερο απ' όλα τα προϊόντα της Θάσου. Αυτό περισσότερο από κάθε άλλο τη δόξασε και την έκανε ξακουστή και πέρα από τα ελληνικά κράτη της εποχής εκείνης. Καθ' όλη τη διάρκεια της αρχαιότητας το εξυμνούσαν οι Αθηναίοι και οι αυτοκράτορες των Ρωμαίων, οι άρχοντες και οι βασιλιάδες, από την Κρήτη μέχρι τα βάθη της Μικράς Ασίας. Οι δυτικές περιοχές και ιδιαίτερα το Καζαβίτι ήταν από τις πιο οινοπαραγωγικές περιοχές. Σήμερα οι αμπελώνες έχουν λιγοστέψει κι έτσι έχει περιοριστεί η παραγωγή οίνου. Πάντως, οι περισσότεροι κάτοικοι του νησιού διατηρούν κάποιο αμπελάκι, που θα τους δώσει το κρασί και το τσίπουρο της χρονιάς.

Το βράδυ στο Καζαβίτι το αγέρι αναδύει βαλσαμική δροσιά. Στη δύση ο λαμπρός Αποσπερίτης αποχαιρετά με το ψυχρό του φως την ημέρα που φεύγει. Το κυανό και χρυσαφί δειλινό του Αιγαίου σκορπίζει τη χρωματική του πανδαισία στη θάλασσα, τους τοίχους των σπιτιών και στα φύλλα των δέντρων. Στο σκοτάδι του θερινού μεσονυχτίου τα φώτα του χωριού αποσπούν το βλέμμα και παρασύρουν το νου σε φευγαλέες σκέψεις για την χορταστική πρώτη ημέρα στη Θάσο.



Παναγιά, Ποταμιά, όρμος Ποταμιάς

Σ’ένα ιστορικό βιβλίο, που έπεσε στα χέρια μου διαβάζω, πως ο μύθος για το όνομα της Θάσου λέει πως όταν ο Δίας, μεταμορφωμένος σε ταύρο, έκλεψε την Ευρώπη, ο πατέρας της Αγήνορας, πρόσταξε τους τέσσερις γιους του να ψάξουν να τη βρουν. Τους παρήγγειλε ακόμα, να μην επιστρέψουν στον τόπο τους αν δεν τη φέρουν μαζί τους. Έτσι, ο Φοίνικας κατευθύνθηκε στο νότο, ο Κίλικας τράβηξε βόρεια, ο Κάδμος περιπλανήθηκε στην Ελλάδα και ο Θάσος, αφού ταξίδεψε σε τόπους μακρινούς έφτασε και στην καταπράσινη Θάσο, όπου παρέμεινε χαρίζοντάς της τ’ όνομά του.

Το επόμενο πρωί συνεχίζουμε την περιπλάνησή μας στον τόπο που αιχμαλώτισε τον Θάσο με τις φυσικές του καλλονές. Αποχωριζόμαστε δύσκολα το Καζαβίτι και το θεραπευτικά δροσερό κλίμα του, και κατευθυνόμαστε στην ανατολική πλευρά του νησιού και το χωριό **Παναγιά**, έναν παραδοσιακό οικισμό της Θάσου με πλούσια ιστορία, που ήταν άλλοτε η πρωτεύουσα του νησιού.

Στο δρόμο κάνουμε μια στάση στην παραλία της **Μακροάμμου** μιας από τις γνωστότερες της Θάσου, 3 χλμ από το Λιμένα. Απογοητευτήκαμε ιδιαίτερα όταν μας σταμάτησαν στην είσοδο της παραλίας ζητώντας μας να κόψουμε εισιτήριο για τη θάλασσα! Κάποια πολυτελή bungalows έχουν αναλάβει τη διαχείριση της ακτής. Το περιστατικό αυτό ήταν αρκετό να μας αποθαρρύνει κι έτσι συνεχίσαμε το δρόμο μας.

Το φως είναι ακόμα λευκό, ψυχρό όταν φτάνουμε στην Παναγιά. Μα νιώθουμε πως οι κίτρινοι τόνοι δε θ’ αργήσουν να χυθούν ολούθε. Με ευχαρίστηση φορούμε τη ζακέτα μας, για να εκδικηθούμε το βάνανσο ήλιο του μεσημεριού που πλησιάζει.

Το χωριό έχει την τύχη να βρίσκεται πάνω στον περιφερειακό δρόμο του νησιού, γεγονός που το κράτησε ζωντανό όλα τα χρόνια. Τα άσπρα σπιτάκια του, αγκαλιάζουν την εκκλησία της Παναγίας, που είναι κτισμένη με αρχαίους λίθους. Πολλά τρεχούμενα νερά που σμίγουν στην πλατεία, πλατάνια, καρυδιές και ξωκκλήσια έχουν κρατήσει αέθραο το χρώμα του χωριού, που έχει σεβαστεί το παρελθόν του. Αιτία, η μεγάλη αφοσίωση των κατοίκων

του, στις παραδόσεις και τα έθιμα του τόπου.

Αναστάσιον, ήταν το βυζαντινό όνομα του χωριού. Το 1832 η εκκλησία της Παναγίας του έδωσε τ’ όνομά της. Τόσο η ονομασία του χωριού όσο και η ύπαρξη 11 εξωκκλησιών δηλώνουν την έντονη θρησκευτικότητα των κατοίκων. Την παραμονή του Δεκαπενταύγουστου οι γυναίκες της Παναγίας ετοιμάζουν το κουρμπάνι, βρασιμένο κρέας με θρυμματισμένο σιτάρι, και το μοιράζουν μετά την λειτουργία στην αυλή της εκκλησίας, ενώ την πρώτη μέρα της Σαρακοστής, την Καθαρά Δευτέρα, γίνεται παρα-

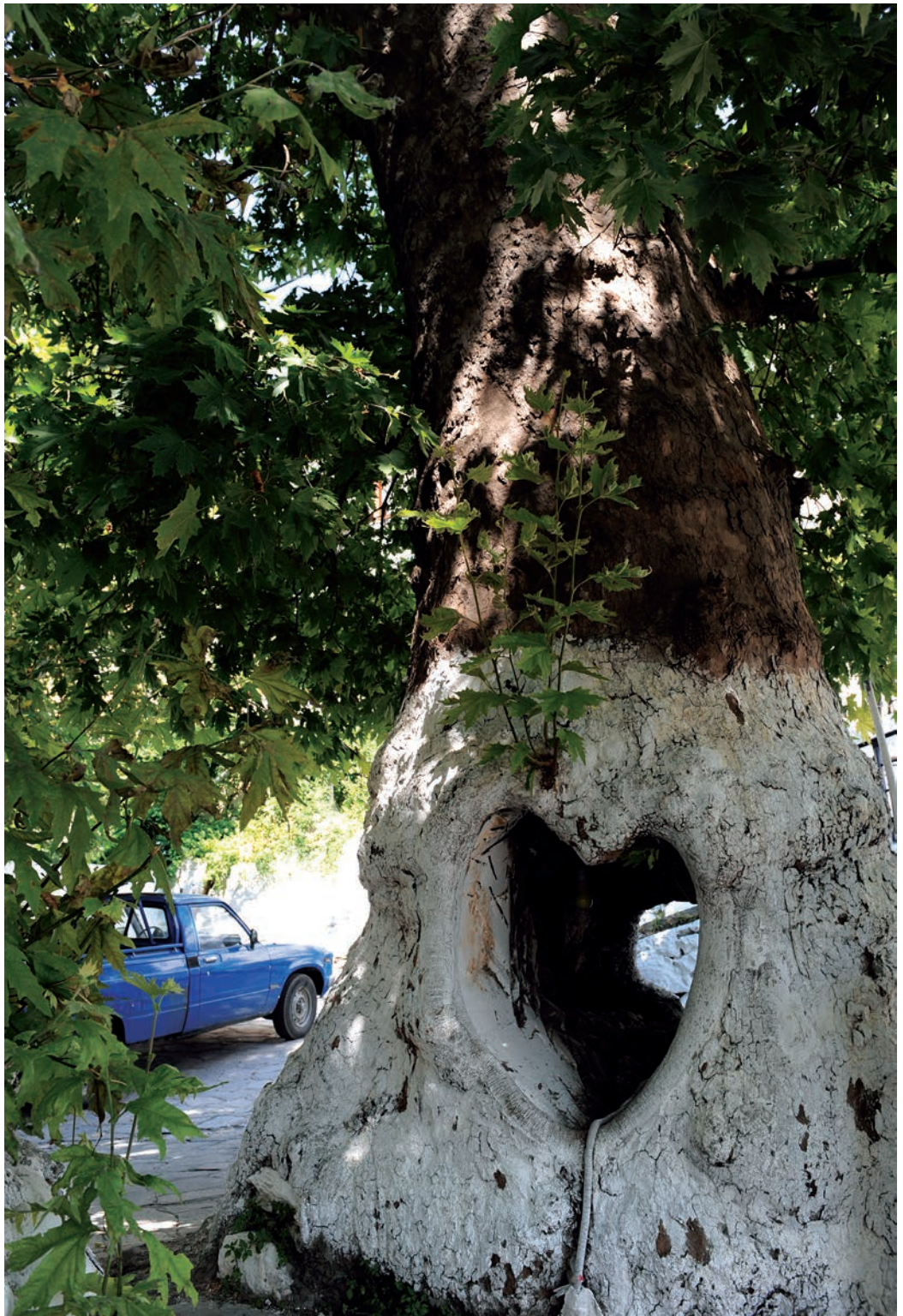


Η Παναγιά έχει τ’ όνομα κι ο Διόνυσος τη χάρη!

Τα ομοιόμορφα σπίτια της δροσερής Παναγιάς. Οι στέγες από σχιστόλιθο θυμίζουν παραδοσιακά κινεζικά καπέλα. (Αριστερά)

δοσιακό καρναβάλι και άρματα παρελαύνουν μέσα από τους δρόμους του χωριού.

Η Παναγιά είναι φημισμένη για τα νόστιμα ψητά της και για τα γλυκά του κουταλιού, που φτιάχνουν οι γυναίκες του χωριού, ακολουθώντας τις πατροπαράδοτες συνταγές, που περιλαμβάνουν και το ντόπιο μέλι. Στην πλατεία με





Οι γηραιοί πλάτανοι παιχνιδίζουν στην **πλατεία της Παναγίας**

τα πολλά νερά και τον τεράστιο πλάτανο που τη σκιάζει, οι μυρωδιές ξεχνούνται από τις ψησταριές και τις ταβέρνες. Δύο χαρωπές μεσόκοπες κυρίες ξαποσταίνουν στο διπλανό παγκάκι. Ήρθαν από την Καβάλα αυθημερόν. Μου λένε πως πριν τριάντα χρόνια δεν υπήρχαν παρά μόνο μερικά «καφενεία της κακιάς ώρας» στις Σκάλες των χωριών. Απολαμβάνουν το αεράκι και κοιτούν εξεταστικά κάποιο τουρίστα που έχει βγάλει τα παπούτσια του και βουτάει τα πόδια του στο νερό. «Πιο πολύ οι ξένοι τα χαίρουνται παρά οι δικόι μας», λέει η μία στην άλλη. Πράγματι η κατανομή του κόσμου ανάμεσα στις Σκάλες και τους ορεινούς οικισμούς είναι άνιση.

Μετά την Παναγιά ο δρόμος αρχίζει και πάλι να κατηφορίζει. Σε λίγο εμφανίζονται τα κεραμοσκεπαστα πετρώματα σπίατα της **Ποταμιάς**. Κατεβαίνουν τις πευκόφυτες πλαγιές του Υψάριου. Οι ψηλές κορυφές του κρέμονται από πάνω τους. Είναι χτισμένη στα ριζά του βουνού. Καταπράσινος ο τόπος γύρω της. Η Ποταμιά είναι η πατρίδα του γλύπτη Πολύγνωτου Βαγιά και μέσα στο χωριό υπάρχει ομώνυμο μουσείο με τα έργα του. Από την Ποταμιά ξεκινούν τα μονοπάτια, για την κορυφή του βουνού και για το Θεολόγο. Αυτό όμως θα αποτελέσει ένα μελλοντικό εγχείρημα για μας.

Ο όρμος της Ποταμιάς απλώνεται στα πόδια των δύο αυτών χωριών. Η **Χρυσή Αμμουδιά** και η **Χρυσή Ακτή** είναι οι παραλίες στις Σκάλες της Παναγιάς και της Ποταμιάς αντίστοιχα. Ενώνονται σε μια ατελείωτη ακτή, από τις πιο γνωστές της Θάσου, μονάχα λίγα χιλιόμετρα μακριά από τα χωριά. Στη Θάσο είναι ευτυχές για τους αναποφάσιστους ή όσους έχουν λίγες ημέρες στη διάθεσή τους, που βουνό και θάλασσα βρίσκονται τόσο κοντά το ένα στο άλλο. Η ακτή είναι πολύ καλά οργανωμένη με τουριστικά καταλύματα, ταβέρνες και αγορά. Επίσης, η παραλία Ποταμιάς είναι πόλος έλξης για επισκέπτες που προτιμούν το κάμπινγκ. Δυστυχώς, όπως συμβαίνει σε όλες τις σκάλες της Θάσου, η έλλειψη μέτρων και οικοδομικών περιορισμών αφαιρεί κάτι από τη γοητεία τους.

Αφήνουμε πίσω μας τους χαρούμενους λουόμενους και ακολουθούμε και πάλι τον ασφαλτοστρωμένο δρόμο. Αριστερά μας απλώνεται η θάλασσα σφιχταγκαλιασμένη από το βαθύ πράσινο των πεύκων. Δυστυχώς, μεγάλες πυρκαγιές χτύπησαν τη Θάσο τη δεκαετία '80 κι έκαψαν πάνω από 20.000 στρέμματα του πανέμορφου δάσους της. Ωστόσο, το νησί εξακολουθεί να αναγεννιέται, να είναι πάντα δασωμένο. Γι' αυτό η Θάσος ονομάζεται αλλιώς και «**Πλωτό Δάσος**».

Η ακτή σχηματίζει μικρούς βραχώδεις ορμίσκους. Σε κάποια στροφή του δρόμου μας εμφανίζεται το βραχονήσι **Γραμβούσα**. Προσπερνάμε την περιοχή των **Κοινύρων** και τη δημοφιλή **Παραλία του Παραδείσου** και συνεχίζουμε να ταξιδεύουμε μέσα σε μια πευκόφυτη εικόνα στην νοτιοανατολική πλευρά του νησιού, με κατεύθυνση την **Αλυκή**.



Παναγιά

Τη νύχτα η Παναγιά θυμίζει χάρτινη παραμυθούπολη.





Αν κάνετε το γύρο του νησιού και είστε παρατηρητικοί, προς τη μεριά της θάλασσας, θα



ανακαλύψετε **πλήθος παραλιών**. Κοσμικές ή ερημικές, οργανωμένες ή μη το νησί μπορεί να καλύψει όλες τις προτιμήσεις.

Αλυκή

Ηχεροσόνησος της Αλυκής μας καλωσορίζει στα νότια παράλια του νησιού. Αυτός ο στενός λαιμός ξηράς, που φλερτάρει επίμονα με τη θάλασσα, είναι μια φυσική καλλονή με πεύκα, λιόδεντρα και αρχαία μνημεία. Οι δύο μικρές γραφικές παραλίες, που την κυκλώνουν, είναι ιδανικές για ραχάτι και βουτιές από τα βράχια στη διάφανη θάλασσα. Αλλά η Αλυκή είναι ιδανική και για βουτιές στην ιστορία, μιας και τα απομεινάρια των αρχαίων χρόνων την καθιστούν ένα πραγματικό μουσείο. Όλα ετούτα, λοιπόν, μαζί προσδίδουν στον τόπο μια αλλιότιμη ενέργεια, που μας κεντρίζει από την πρώτη στιγμή.

Η Αλυκή, που το όνομά της πρέπει να προέρχεται από τη λέξη *άλγη*, που σημαίνει δύναμη, ήταν το σταυροδρόμι μέσω του οποίου επικοινωνούσε η αρχαία Θάσος με το υπόλοιπο νησί.

Στην ανατολική πλευρά της Αλυκής βλέπουμε τα ερείπια αρχαίου ιερού του 7ου π.Χ. αιώνα σχεδόν να αγγίζουν το κύμα. (Δεξιά)

Αμέριμη στιγμή στη θάλασσα της Αλυκής.



Στο διπλό φυσικό λιμανάκι της έβρισκαν προστασία από τους ανέμους τα πλοία, που έφταναν μέχρι εδώ για να φορτώσουν το ξακουστό λευκό θαυίτικο μάρμαρο, που έχαιρε και εξακολουθεί να χαίρει μεγάλης εκτίμησης.

Ο οικισμός της Αλυκής έζησε περιόδους μεγάλης ακμής στους αρχαίους αλλά περισσότερο στους μέσους χρόνους. Στην δεξιά άκρη της ανατολικής παραλίας βλέπουμε τα ερείπια αρχαίου ιερού του 7ου π.Χ. αιώνα σχεδόν να αγγίζει το κύμα. Ανεβαίνοντας το στενό μονοπάτι συναντάμε δύο παλαιοχριστιανικές εκκλησίες κτισμένες επάνω στα θεμέλια αρχαιότερων ιερών. Οι δύο αυτές βασιλικές πρέπει να χτίστηκαν στο δεύτερο μισό του 5ου αιώνα μ.Χ. και παραμελήθηκαν, όταν ερήμωσε ο οικισμός, λόγω της εγκατάλειψης των λατομείων.

Ακολουθώντας το μονοπάτι θα φθάσουμε στο κέντρο των **αρχαίων λατομείων**, που κείτονται στη νότια άκρη της μικρής χερσονήσου. Ο χώρος εξόρυξης μαρμάρων δουλεύεται συστηματικά για χίλια και πλέον χρόνια, ώσπου σταμάτησε τον 6ο αιώνα μ.Χ.. Είναι εμφανή παντού τα σημάδια της εξορυκτικής δραστηριότητας: λατομημένα μάρμαρα, μαρμάρινες κολόνες, τετραγώνια κομμάτια πέτρας έτοιμα για εξαγωγή.

Τα απόκορημα βράχια από λευκό και λείο μάρμαρο, λαξεμένα και γυαλισμένα από τον άνεμο και το νερό, σκόρπια μέσα στη θάλασσα, αντανακλούν το φως του ήλιου σε μία ασπραφτερή συμφωνία.

Στην δυτική παραλία, το κολύμπι, το τσίπουρο και ο καφές δίπλα στο κύμα μας ξελαφρώνουν. Η θάλασσα διάφανη και στα πόδια μας η μαρμάρινη άμμος. Στις ταβέρνες τα χταποδάκια στάζουν από ώρα τους χυμούς τους και το ψάρι άφθονο αναβλύζει τις εκβιαστικές ευωδιές του.

Καθώς επιστρέφουμε στο Καζαβίτι από τη δυτική πλευρά, η δύσκολη διέλευση των αυτοκινήτων στον ύψος του **Ποτού** μας κινεί την περιέργεια να κάνουμε μια στάση. Το άλλοτε μικρό ψαροχώρι, που ήταν η Σκάλα του Θεολόγου, έχει μεταμορφωθεί σε ένα από τα πιο γνωστά και κοσμοπολίτικα θέρετρα του νησιού. Τα μαγαζιά του σφύζουν από κόσμο και στα δρομάκια επικρατεί σωστό πανδαιμόνιο. Σε αντίθεση με αυτούς που ξεκινούσαν τώρα τη διασκέδασή τους για εμάς η νύχτα έφευγε νοχελικά, κουρασμένη από τη μεγάλη μέρα. Το φεγγάρι της μεσουράνησε και πήραμε το δρόμο του γυρισμού.





Τα λαξεμένα και γυαλισμένα από τον άνεμο και το νερό λευκά μάρμαρα των αρχαίων λατομείων της Αλυκής.



« Αν δεν είχα γεννηθεί Σκιαθίτης, θα ήθελα να είχα γεννηθεί Θάσιος. Διότι εις την νήσον αυτήν, η τέχνη ήνθισε ερήμην των καρπών της.»

ΑΛ. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ

Μαριές, Κάστρο, Θεολόγος

Θεολόγος ήταν η παλιά η πρωτεύουσα της Θάσου. Το χωριό απλώνεται στα 220 μέτρα πάνω από την στάθμη της θάλασσας και απέχει περίπου 60 χλμ από τον Λιμένα. Η κοινότητα του Θεολόγου καλύπτει σήμερα τα 2/5 της συνολικής επιφάνειάς της. Οι οικισμοί **Ποτός, Αστίρις, Θημωνιά, Αλνική, Κοίνυρα**, ανήκουν σε αυτή και κτίστηκαν για να εξυπηρετούν εποχιακές κυρίως ανάγκες των κατοίκων του.

Όσοι διαθέτουν τζιπ μπορούν να προσεγγίσουν το Θεολόγο και από τους δασικούς χωματόδρομους, που περνούν μέσα από το βουνό και ενώνουν μεταξύ τους τα ορεινά χωριά. Εμείς πήραμε τον ασφαλτόδρομο, που ξεκινά από το κέντρο του Ποτού. Στη διαδρομή προς το εσωτερικό του νησιού διασχίζουμε έναν αχανή ελαιώνα. Οι τεράστιοι κορμοί των ελαιόδεντρών του μετρούν πολλά καλοκαίρια.

Στη Θάσο η καλλιέργεια της ελιάς έχει βα-



θά τις ρίζες της στο χρόνο και γίνεται το ίδιο εντατικά όπως και στο παρελθόν. Η Θάσος είναι η μεγαλύτερη, μετά τη Χαλκιδική, ελαιοπαραγωγός περιοχή της βόρειας Ελλάδας. Σχεδόν σε όλες τις κοντινές προς τη θάλασσα πεδιάδες και στις πλαγιές, που έχουν καλό προσανατολισμό καλλιεργούνται ελιές. Ελαιόδεντρα χαμηλά, ποικιλίας *θρουμπολιάς*, που δίνουν καλής ποιότητας ανοιχτόχρωμο λάδι και πολύ νόστιμες βρώσιμες ελιές. Μάλιστα, οι Θάσιοι, όταν αναφέρουν τη λέξη “δέντρο”, εννοούν αποκλειστικά το *ελαιόδεντρο*, αφού το 95% της δεντροκαλλιέργειας αποτελείται από ελαιόδεντρα.

Σ’ ένα λιτό και σκληρό τοπίο στο κέντρο της Θάσου είναι χτισμένος ο Θεολόγος. Το κεφαλοχώρι, που δεσπόζει στο νότιο τμήμα του νησιού, είναι γαντζωμένο στις παρυφές της βουνοσειράς που χωρίζει το ανατολικό τμήμα της Θάσου από το νότιο. Νομίζεις πως τα λιθόκτιστα σπίτια του είναι συνέχεια του γκριζού πέτρινου όγκου, που μοιάζει να σχηματίζει καλοδουλεμένα στρογγυλωπά σκαλοπάτια που ανηφορίζουν μέχρι την κορφή. Μέχρι σήμερα έχουν παραμείνει στο Θεολόγο πολλοί κάτοικοι, που χαίρονται τα άφθονα καθαρά νερά του και την πυκνή του βλάστηση.

Από όλα τα κτίσματα του χωριού ξεχωριστή θέση έχουν οι μεταβυζαντινές εκκλησίες του, όλες στεγασμένες με τις γκριζωπές πλάκες σχιστόλιθου: η μητρόπολη του Αγίου Δημητρίου με τα λεπτοδουλεμένα ξυλόγλυπτα του τέμπλου, του δεσποτικού και του άμβωνα, φτιαγμένα γύρω στα 1806. Για τη δημιουργία τους ο μοναχός Ιγνάτιος Φιλοθεΐτης έδωσε 18 χρόνια από την ζωή του. Η Παναγία που χτίστηκε το 1870 και η Αγία Παρασκευή με τις τοιχογραφίες, τα ξυλόγλυπτα ταβάνια και το ψηλό καμπαναριό της.

Καθώς περπατούμε στα σοκάκια του χωριού, βλέπουμε το παλιό λιοτρίβι, που άλλοτε, την

Λιοτρίβια, νερόμυλοι και άλλα εργαστήρια ήταν αυτά που καθιστούσαν την Θάσο σχεδόν αυτόνομη σε είδη πρώτης ανάγκης. Πολιτιστικοί θησαυροί μεγάλης σημασίας για το μέλλον του νησιού, που πρέπει να προσεχθούν ιδιαίτερα.

Ένα από τα πολλά αρχοντικά του Θεολόγου σε μακεδονίτικη αρχιτεκτονική, αληθινά στολίδια του χωριού. (Δεξιά)





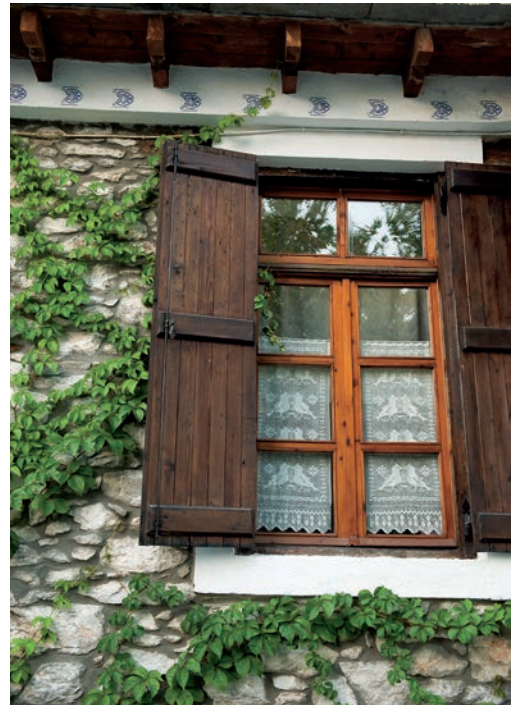
εποχή της ελαιουσυλλογής έσφυζε από ζωή, να στέκεται μισοερείπωμένο.

Οι στενοί δρόμοι, που διασχίζουν τον ορεινό από οικισμό κάποια στιγμή φαρδαίνουν και δημιουργούν μικρές γραφικές πλατειές. Τρεχούμενα νερά, ταβέρνες και καφενεία κάτω από τον ίσκιο των πλατύφυλλων μουριών, παλιά σπίτια βαμμένα με ντόπια γαλαζόπετρα και όμορφα αρχοντικά με λουλουδισμένες αυλές και καρπερούς μπαξέδες στολίζουν τους δρόμους του χωριού. Στην απέναντι πλευρά της λαγκαδιάς όπου είναι κτισμένο διακρίνονται



ζήτησε από τους συμπατριώτες του να ριξουν σ' αυτόν την ευθύνη του ξεσηκωμού, προκειμένου να γλιτώσουν τη σφαγή απ' τους Τούρκους. Η είσοδος του κτιρίου ανοίγεται στο δρόμο, ενώ το χαγιάτι του αγναντεύει απέναντι το βουνό, όπου, όπως λεν οι ντόπιοι, υπήρχε φράγκικος πύργος.

Η αρχιτεκτονική της Θάσου, αν και πρόκειται για νησί του Αιγαίου, δε συγγενεύει με αυτή των υπόλοιπων αιγαιοπελαγίτικων νησιών. Αντίθετα θαρρώ πως είναι περισσότερο συνδεδεμένη με την αρχιτεκτονική της ηπειρω-



Πολύχρωμες λεπτομέρειες από τα σπίτια στο Θεολόγο που μαζί με την Παναγιά είναι από τα παλαιότερα χωριά της Θάσου.

τα ερείπια ενός τούρκικου συνοικισμού που οι κάτοικοί του τον εγκατέλειψαν μετά την επανάσταση του 1821.

Απ' όλες τις κατοικίες ξεχωρίζει το ανακαινισμένο σήμερα **Αρχοντικό του Χατζηγεώργη Μεταξά**, ο οποίος εκτός από πρόεδρος του νησιού, ήταν το 1821 υποκινητής και αρχηγός της επανάστασης στη Θάσο. Μετά την αποτυχία της εξέγερσης αυτοεξορίστηκε στην Τήνο και

τικής Μακεδονίας, χωρίς βεβαίως να λείπουν τα δικά της στοιχεία. Οι πόρτες της εισόδου, για παράδειγμα, καμωμένες από ξύλο, είναι συνήθως τοξωτές. Τοξωτά είναι και τα υπέρθυρα. Από ξύλο πεύκου που υπάρχει άφθονο στο νησί. Επίσης, τα κτίσματα εξωτερικά έχουν αποχρώσεις του μπλε, ενώ τα γείσα και οι προεξοχές της στέγης διακοσμούνταν με διάφορα σχήματα σε χρωματικούς συνδυασμούς, όπου



Στους ορεινούς οικισμούς της Θάσου νομίζεις πως είσαι μακριά από την τύρβη του κόσμου, τον πυρετό του αιώνα. Εδώ το γραφικό **Κάστρο** με το μοναδικό καφεεντάκι στη μικρή πλατεία.

επικρατούσαν εκτός από το μπλε, το λευκό, το κόκκινο και το κίτρινο της ώχρας.

Επόμενος προορισμός μας είναι το **Κάστρο**, ένας απόμερος μικρός ορεινός οικισμός, σχεδόν εγκαταλελειμμένος πια. Η πιο εύκολη πρόσβασή του γίνεται από τα **Λιμενάκια**. Από εκεί μπαίνουμε στα **Καλύβια** και ακολουθούμε το χωματόδρομο, που εισέρχεται στο εσωτερικό του χωριού και οδηγεί στο γραφικό ορεινό χωριό.

Το Κάστρο είναι ίσως το αρχαιότερο χωριό της Θάσου. Σύμφωνα με επιγραφή που βρέθηκε παλιότερα στον οικισμό, το Κάστρο πρέπει να υπήρχε ήδη το 1434. Κατοικήθηκε χωρίς διακοπή μέχρι τα τέλη του 19^{ου} αιώνα, οπότε άρχισε η σταδιακή εγκατάλειψή του. Σήμερα οι λιγοστοί κάτοικοί του, που το χειμώνα εγκαθίστανται στα Λιμενάκια, ασχολούνται με την κτηνοτροφία.

Τα λιθόκτιστα παραδοσιακά σπίτια του είναι κτισμένα σε υψόμετρο περίπου 600 μέτρων, σε πλάτωμα που σχηματίζει το βουνό. Τα τελευταία χρόνια, πολλά από αυτά έχουν αρχίσει να ανατηλώνονται από τους ιδιοκτήτες τους που

τα χρησιμοποιούν σα θέρετρα μερικές μέρες του έτους. Στην άκρη του χωριού, στην κορυφή του βουνού στέκει το μικρό κάτωπρο γραφικό εκκλησάκι του Κοιμητηρίου, κυκλωμένο από τα τείχη της μεσαιωνικής οχύρωσης και λίγο πιο κάτω, θαρρείς κρεμασμένο στο χείλος του γκρεμού το παρεκκλήσι του. Η θέα από εδώ απλόχωρη. Κάτω ξαπλώνεται η πεδιάδα του νησιού, πιο πέρα η θάλασσα και στο βάθος του ορίζοντα διαγράφεται η σιλουέτα της χερσονήσου του **Άθω**.

Πίνουμε τον καφέ μας στο γραφικό καφεεντάκι της μικρής πλατείας με τη θεόρατη βελανιδιά. Δίπλα μας ακριβώς υψώνεται η εκκλησία του Αγίου Αθανασίου, προστάτη των κατοίκων του Κάστρου. Ο καφετζής που κρατά και το κλειδί της εκκλησίας μας πληροφορεί πως στη γιορτή του αγίου το χωριό ξαναζει τις παλιές του δόξες. Στήνεται τρικουβερτο γλέντι, που ξεκινά την παραμονή της γιορτής του και κρατά τρεις μέρες.

Ένας ακόμη αξιοσημείωτος ορεινός οικισμός είναι οι **Μαριές**. Το παρακλάδι του κεντρικού οδικού δικτύου ξεκινά από τη Σκά-

λα Μαριών και καταλήγει στις Μαριές, αφού πρώτα διασχίσει μια εύφορη κοιλάδα. Λένε, πως πήρε το όνομά του από δύο Μαρίες, που ήταν οι μόνες που σώθηκαν μετά από πειρατική επιδρομή.

Μέσα σε μια ευρύχωρη αυλή υψώνεται η παλιά εκκλησία που είναι αφιερωμένη στους Ταξιάρχες και γιορτάζει στις 8 Νοεμβρίου. Είναι μια από τις παλιότερες στην Θάσο και την κοσμούν, πολλά έργα μοναχών. Κατά το παρελθόν το χωριό διατηρούσε στενές σχέσεις με τις απέναντι Αγιορείτικες μονές, οι οποίες είχαν αρκετά μετόχια σε αυτό.

Το παλιό χωριουδάκι μας περιμένει κτισμένο σε μια καταπράσινη χαράδρα. Είναι από τα παλιότερα του νησιού. Τα στενά δρομάκια και τα παραδοσιακά της σπίτια κατηφορίζουν την ολοπράσινη βουνοπλαγιά. Πλάι στα σχίνα και τις ελιές φυτρώνουν πλατάνια, καρυδιές και καστανιές. Η πλατεία του χωριού μικρή, φιλόξενη. Σφτεριζόμαστε για λίγη ώρα τη δροσιά της.

Από τις Μαριές χωματόδρομος συνεχίζει στο εσωτερικό του νησιού. Πολύχρωμες κυψέλες είναι αραδιασμένες κατά δεκάδες στις

άκρες των δρόμων στο εσωτερικό του νησιού, κάτω από τα πυκνά πεύκα ή μέσα στα λιβάδια και τα μικρά ξέφωτα. Οι πολλοί πευκώνες και τα αγριολούλουδα ανέκαθεν έδιναν τροφή σε εκατοντάδες μελίσινα, που εξέτρεφαν και συνεχίζουν να τρυγούν οι Θάσιοι. Το μέλι που φτιάχνουν είναι ξανθό και αρωματικό.

Ο δρόμος που ακολουθεί τη μια πλαγιά της κοιλάδας και κατευθύνεται προς τη Γένα, συναντάει την τεχνητή λιμνούλα με τα πεύκα, τις ιπιές και τους καλαμιώνες. Πίσω της η μία βάρθα διαδέχεται την άλλη. Μετά την πρώτη η ανάβαση γίνεται πιο δύσκολη αλλά αξίζει την προσπάθεια. Μικροί καταρράκτες χύνονται στις φυσικές πισίνες. Τοπίο που θυμίζει τη γειτονική Σαμοθράκη.

Στους ορεινούς οικισμούς της Θάσου μια υπερκόσμη γαλήνη αναδύεται από τα πάντα, που ποτίζει βαθιά την ψυχή του ανθρώπου. Νιώθεις πως είσαι μακριά από την τύρβη του κόσμου, τον πυρετό του αιώνα. Πως ξαναβρίσκεις μέσα στη γαλήνη και τον πρωτογονισμό της αιγαίας φύσης την ηρεμία, την ταπεινότητα, την καλοσύνη, που άκριτα σπαταλούμε στον πόλεμο της αστικής ζωής.

Η πλατεία των Μαριών είναι φιλόξενη για τις αποδράσεις στις ζεστές ώρες της ημέρας.





Η επονομαζόμενη γκιόλα, μια γαλανή φυσική πισίνα στην περιοχή της Αστρίδας.

Τα Μεταλλεία των Λιμεναριών, η Μονή Αοχαγγέλου, η γκιόλα, και τα ακρωτήρια, οι θαλασσοσπηλιές και οι παραλίες.

Την επόμενη μέρα μια ευχάριστη έκπληξη μας περίμενε. Έτυχε να συναντήσουμε τον προσφιλή πρόεδρο του πολιτιστικού συλλόγου Κάστρου, **Κώστα Βλαστάρη**, που προσφέρθηκε να μας ξεναγήσει από θαλάσσης στις νότιες ακτές της Θάσου. Μια διαδρομή που ο ίδιος κάνει από παιδί.

Τον συναντούμε στο επίνειο των Λιμεναριών, όπου έχει αραγμένη τη βάρκα του. Από εκεί θα κινηθούμε ανατολικά. Μόλις ανοιγόμαστε στη θάλασσα ο γαλήνιος όρμος των Λιμεναριών με τη λαμπρόχρωμη πολιτεία μας ξεπροβοδίζει. Τα Λιμενάκια, που σήμερα έχουν ενωθεί με τον οικισμό των Καλυβιών, είναι το μεγαλύτε-

ρο χωριό της Θάσου και κουβαλάει στις πλάτες του ένα σπουδαίο μεταλλευτικό παρελθόν. Έδρα της μεταλλευτικής εταιρείας ήταν το επονομαζόμενο από τους ντόπιους **Παλατάκι**, ένα εντυπωσιακό οικοδόμημα, που δεσπόζει στον πευκόφυτο λόφο στην ανατολική πλευρά της γραφικής κομόπολης.

Η βάρκα μας παραπατάει ρυθμικά στο ανήσυχο κύμα που παίρνει αναλαμπές θαμπού χρουσαφιού. Πρώτη μας εμφανίζεται η **παραλία των Μεταλλείων**. Απλώνεται κατάξανθη κάτω από τις στοές που η γερμανική εταιρεία Spreidel από το 1903 άρχισε να εξορύσσει τα μεταλλεύματα σιδήρου που διέθετε το νησί. Οι εγκαταστάσεις των μεταλλείων που σήμερα στέκονται βουβές και εγκαταλελειμμένες και η συσσωρευμένη κοκκινόμαυρη στερεοποιημένη σιδηρόσκονη, δημιουργούν ένα ασυνήθιστο μα πολύ γοητευτικό σκηνικό.

Η βάρκα προχωρεί αγκομαχώντας πάνω στην ανταριασμένη θάλασσα. Πίσω μας αναγείρεται η θάλασσα και ακούγεται ο πλαταγιασμός της. Πού και πού μας παίρνουν κι εμάς τα σκάγια κι ένα χαμόγελο ζωγραφίζεται στα



Η παραλία των Μεταλλείων και η Μονή Αρχάγγελου Μιχαήλ, προστάτη του νησιού.





**Θάσος. Από τον
χάρτη “Μακεδονία”
1 : 250.000 των
Εκδόσεων Road.**

πρόσωπά μας. Ο Κώστας είναι μαθημένος και δεν σκιαζεται. Περνάμε το **Πενκάρι**, έναν από τους πρώτους τουριστικούς προορισμούς στη Θάσο, το γειτονικό του Ποτό και αμμουδερές παραλίες, άλλες ήσυχες κι άλλες πολυσύχναστες.

Στο ακρωτήρι του **Αγίου Αντωνίου** τα νερά μοιάζουν σα κάποιο πολύτιμο πετράδι στο κομψό χέρι μιας βασιλισσας. Πάνω στα κοκκινωπά βράχια του οι γλάροι λούζονται τη λαμπρότητα του μεσογειακού ήλιου και φαίνονται να μην αποσιπώνται από την διερευνητική παρουσία μας. Ο Κώστας μας λέει πως η μεγάλη πυρκαγιά του '85 είχε φτάσει μέχρι εδώ, γι' αυτό τα δέντρα του νεαρά ακόμη έχουν φρέσκο πράσινο χρώμα.

Στο φατερό ορίζοντα της θάλασσας διαγράφεται ο όγκος ενός κοντινού νησιού, της **Παναγίας**, και οι κορυφογραμμές του **Αγίου Όρους**. Ο αγέρας ευωδιάζει θυμάρι και ρετσίνα καθώς προσπερνάμε τα βραχιασμένα παράλια. Πού

και πού σταματούμε και αντιλαμβανόμαστε τον ήλιο που μας χτυπά κατακέφαλα.

Στον **κάβο του Σαλονικιού** βρίσκουμε τη θαλασσοσπηλιά, του Μαράνου η Καλύβια, που πήρε τ' όνομά της από κάποιο ψαρά που άπλωνε σε τούτο το σημείο τα δίχτυα του. Μπαίνουμε ψηλαφητά στη θαλασσοσπηλιά. Σε κάποιο σημείο της το φως γλιστράει μέσα και τη λούζει, φωτίζοντας στο νερό μικρά πρασινωπά μπουμπούκια. Η απόλυτη σκιά παραστέκεται στο απόλυτο φως και τα μαβιά χρώματα στα φωσφορίζοντα.

Πλέουμε προς την **Αστρίδα**, μια μεγάλη περιοχή γεμάτη κτήματα, που ονομάστηκε έτσι για τις υπέροχες ξαστεριές της. Στην περιοχή αυτή τα βράχια σχηματίζουν μια στρογγυλή φυσική πισίνα, που οι ντόπιοι ονομάζουν **γκιόλα**. Πάνω στα βράχια, στη μέση του πουθενά, οι τουρίστες σα χίπιδες ξαπλώνουν και βουτούν στα ολογάλανα νερά της, μόλις λίγα εκατοστά δίπλα από τη βαθιά

γαλάζια θάλασσα. Στον βυθό διακρίνονται πεσμένοι κυβόλιθοι μαρμάρου, κομμένοι από την επιφάνεια των βράχων, όπου κατά την αρχαιότητα βρισκόταν λατομείο. Στη γκιάλα φτάνει κανείς και με μια μικρή πεζοπορία ξεκινώντας από το ξενοδοχείο “Αερία” ακολουθώντας τον χωματόδρομο και έπειτα το κατηφορικό μονοπάτι μέσα από τις ελιές προς την ακτή.

Μικρές και μεγάλες θαλασσοσπηλιές μέσα στους απότομους, σχεδόν κάθετους βράχους, διαδέχονται η μία την άλλη. Ξαφνικά εμφανίζεται εμπρός μας, σκέτη αετοφωλιά, το γυναικείο μοναστήρι του **Αρχαγγέλου Μιχαήλ**, προστάτη αγίου του νησιού. Μοιάζει να κρέμεται από τα απόκρημνα βράχια στην απέραντη θάλασσα, έτοιμο να τσακιστεί.

Στην παραλία **Αρσανάς** ακριβώς κάτω από το Μοναστήρι κάνουμε μια βουτιά. Η θάλασσα, αναγερμένη σε όλη τη διαδρομή έχει εξαντλήσει τις στομαχικές μου αντοχές και περιμένω στην παραλία, ενώ ο Κώστας με το φωτογράφο μας συνεχίζουν για να του δείξει τα νερά στην ωραία παραλία της **Θυμωνιάς**. Εκεί σκέφτομαι

το καράβι της επιστροφής. Εκείνο το βράδυ ήταν λείι συννεφιασμένο και σταχτί- όπως είναι όλα τα λιμάνια την ημέρα της αναχώρησης και ο γαλήνιος σταχτόχρωμος όρμος χανόταν στο βάθος. Ανάμεσά μας απλώνεται όλο και μεγαλύτερη η θάλασσα στολισμένη με τη γραμμή του άσπρου αφρού που μαρτυράει το δρόμο μας και η λύπη μου δε λέγονταν.

Ευχαριστώ θερμά:

Τον **Κώστα Βλαστάρη**, πρόεδρο του Πολιτιστικού Συλλόγου Κάστρου, για την πολύτιμη βοήθειά του. Την κυρία **Γεωργία** και το γιο της **Μιχάλη** για τη φιλοξενία τους στο όμορφο Μενίρ στο Καζαβίτι.

Πηγές:

- ♦ **Θάσος Καβάλα**, Ρεγγίνα Μουστεράκη, Adam editions, Αθήνα.
- ♦ **Ιστορία της Θάσου**, Σωπής Γερακούδης, Εκδόσεις Νιραγός, Αστρής Θάσου.
- ♦ **Τα Λιμνάρια του Κώστα Λόβουλου**, Γιώργος Αυγουσιτίδης, University Studio Press, Θεσσαλονίκη.



Στο παραδοσιακό ορεινό χωριό Καζαβίτι θα βρείτε το Μενίρ. Ένα συγκρότημα πέντε πολυτελών διαμερισμάτων απόλυτα εναρμονισμένων με το υψηλό φυσικό κάλλος της περιοχής. Το Μενίρ σκαρφαλώνει τη βουνοπλαγιά, μέσα σε πλούσια βλάστηση από πλατάνια και καστανιές. Η φιλοξενία της κυρίας Γεωργίας, το εύκρατο κλίμα και οι gourmet γεύσεις του εστιατορίου θα σας κάνουν να μη θέλετε να το αποχωριστείτε.

Menir

Π Ο Λ Υ Τ Ε Λ Η Δ Ι Α Μ Ε Ρ Ι Σ Μ Α Τ Α

Μικρό Καζαβίτι
ΘΑΣΟΣ
τηλ: 25930 58270
fax: 25930 58271
6936769356
menir-thassos.com

